

SOẠN BÀI NGỮ VĂN 7

CA DAO, DÂN CA NHỮNG CÂU HÁT

VỀ TÌNH CẢM GIA ĐÌNH

Câu 1: Căn cứ vào nội dung câu hát có thể thấy:

- Bài ca dao thứ nhất là lời của người mẹ hát ru con;
- Bài thứ hai là lời của người con gái lấy chồng xa quê nói với mẹ;
- Bài thứ ba là lời của con cháu đối với ông bà;
- Bài thứ tư là lời của cha mẹ dặn dò con cái hoặc lời anh em tâm sự với nhau.

Câu 2:

a. Nội dung tình cảm mà bài ca dao muốn diễn đạt

- Có lẽ đây là bài ca dao đã gây đúng sợi dây tình cảm thiêng liêng nhất, tha thiết nhất trong trái tim mỗi người, tình cảm đối với cha mẹ.
- Nội dung của bài ca dao là lời nhắc nhở con cái về công lao trời biển của cha mẹ. Là sự nhắc nhở bổn phận và trách nhiệm làm con không bao giờ được quên công lao ấy.

b. Cái hay của bài thơ.

- Dùng biện pháp nghệ thuật so sánh ví von.
- Công cha được so sánh với núi "ngất trời". Nghĩa mẹ được so sánh với nước "biển Đông". Đây là lối ví von quen thuộc ta thường gặp trong ca dao.
  - + Núi và biển là những cái to lớn, mênh mông cao rộng, vĩnh hằng của thiên nhiên được đưa ra làm đối tượng để so sánh. Điều đó muốn nói rằng công cha nghĩa mẹ là vô cùng to lớn không thể nào kể hết được.
  - + Cha uy nghiêm, vững chãi được so sánh với núi. Mẹ dịu dàng, bao dung được so sánh với biển. Cách so sánh đầy thú vị phù hợp với tính cách của mỗi người.
- Biện pháp đối xứng: làm khắc sâu thêm ấn tượng công cha đối xứng với nghĩa mẹ, núi đối xứng với biển.
- Từ "công" là nghĩa trừu tượng, tác giả đã cụ thể hóa thành "cù lao chín chữ" để bất kì ai cũng có thể nhìn thấy được một cách rõ ràng.

- Thể thơ lục bát mềm mại và sự ngọt ngào của điệu hát ru đã làm cho bài ca dao giống như lời thủ thi tâm tình sâu lắng: Mẹ ru cái lã ở đời Sữa nuôi phần xác hát nuôi phần hồn.

c. Câu ca dao nói đến công cha nghĩa mẹ:

"Công cha như núi Thái Sơn

Nghĩa mẹ như nước trong nguồn chảy ra

Một lòng thờ mẹ kính cha

Cho tròn chữ hiếu mới là đạo con".

Câu 3:

Ngày xưa, do quan niệm "trọng nam khinh nữ", coi "con gái là con người ta" nên những người con gái bị ép gả hoặc phải lấy chồng xa nhà đều phải chịu nhiều nỗi khổ tâm. Nỗi khổ lớn nhất là xa nhà, thương cha thương mẹ mà không được về thăm, không thể chăm sóc, đỡ đần lúc cha mẹ đau ốm, bệnh tật.

Nỗi nhớ mẹ của người con gái trong bài ca dao này rất da diết. Điều đó được thể hiện qua nhiều từ ngữ, hình ảnh:

- Chiều chiều: không phải một lần, một lúc mà chiều nào cũng vậy.

- Đứng ngõ sau: ngõ sau là ngõ vắng, đi với chiều chiều càng gợi lên không gian vắng lặng, heo hút. Trong khung cảnh ảm đạm, hình ảnh người phụ nữ cô đơn thui thủi một mình nơi ngõ sau càng nhỏ bé, đáng thương hơn nữa.

- Ruột đau chín chiều: chín chiều là "chín bề", là "nhiều bề". Dù là nỗi đau nào thì cái không gian ấy cũng làm cho nó càng thêm tê tái. Cách sử dụng từ ngữ đối xứng (chiều chiều - chín chiều) cũng góp phần làm cho tình cảnh và tâm trạng của người con gái càng nặng nề, đau xót hơn.

**SOẠN BÀI NGỮ VĂN 7
CA DAO, DÂN CA NHỮNG CÂU HÁT
VỀ TÌNH CẢM GIA ĐÌNH**

Câu 4: Nỗi niềm nhớ thương và tôn kính với ông bà được thể hiện:

- Hành động: "Ngó lên" thể hiện sự thành kính tôn trọng.
- Sự vật so sánh: "nuột lạt mái nhà" – hình ảnh rất đỗi bình thường gắn bó thân thương.

Gợi nhắc đến công lao của ông bà ngày xưa đã xây dựng lên ngôi nhà, bàn tay ông bà đã buộc từng nuột lạt ấy. Nuột lạt ấy dường như còn hơi ấm của tay, của tình thương ông bà để lại.

- Lối so sánh: "Bao nhiêu... bấy nhiêu".

+ Cụ thể hóa nỗi nhớ.

+ Nỗi nhớ trùng điệp nhiều vô kể, không thể nào kể xiết. Đây là lối so sánh mức độ, tương tự như câu ca dao:

"Qua cầu ngả nón trong cầu

Cầu bao nhiêu nhịp dạ em sầu bấy nhiêu".

Câu 5: Bài 4 là những câu hát về tình cảm anh em. Anh em là hai nhưng cũng là một, vì: "Cùng chung bác mẹ, một nhà cùng thân" (cùng một cha mẹ sinh ra, cùng chung sống, cùng chung buồn vui, sướng khổ). Quan hệ anh em còn được ví với hình ảnh chân – tay (những bộ phận gắn bó khăng khít trên một cơ thể thống nhất). Hình ảnh đó nói lên tình nghĩa và sự gắn bó thiêng liêng của anh em.

Bài ca dao là lời nhắc nhở chúng ta: anh em phải hoà thuận, phải biết nhường nhịn lẫn nhau thì gia đình mới ấm êm, cha mẹ mới vui lòng.

Câu 6: Những biện pháp nghệ thuật tiêu biểu trong cả bốn bài ca dao:

- Thể thơ lục bát.
- Cách ví von, so sánh.
- Những hình ảnh gần gũi, quen thuộc trong đời sống hàng ngày.
- Đặc biệt, ngôn ngữ vẫn mang tính chất hướng ngoại nhưng không theo hình thức đối đáp mà chỉ là lời nhắn nhủ, tâm tình.